

رفتار اطلاع‌یابی متخصصان شاغل در ادارات شرکت ملی نفت

مناطق نفت‌خیز جنوب - اهواز

مرضیه بردستانی^۱

چکیده

این تحقیق با روش پیمایشی، به بررسی رفتار اطلاع‌یابی مهندسان و کارشناسان شاغل در ادارات تابعه معاونت فنی شرکت ملی نفت مناطق نفت‌خیز جنوب - اهواز می‌پردازد. در این پژوهش به شیوه‌های جستجوی اطلاعات، میزان استفاده از منابع اطلاعاتی، و مشکلات مهندسان و کارشناسان در دستیابی به اطلاعات توجه شده است. نتایج نشان داد که افراد جامعه آماری برای جستجوی اطلاعات از دوروش رسمی و غیررسمی استفاده می‌کنند. مهم‌ترین مجرای رسمی مورد استفاده، کتابخانه مرکزی شرکت است. مشاوره با صاحب‌نظران داخلی و شرکت در همایش‌ها، دو مجرای مهم غیررسمی کسب اطلاعات هستند. در استفاده از منابع اطلاعاتی، کتاب و گزارش‌های فنی در اولویت قرار دارند. کمبود وقت، ناآشنایی با منابع جدید، نبود کتاب جدید از مهم‌ترین عوامل عدم دسترسی به اطلاعات هستند.

کلیدواژه‌ها

رفتار اطلاع‌یابی، شرکت ملی نفت مناطق نفت‌خیز جنوب - اهواز، کارکنان، جستجوی اطلاعات

مقدمه

کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی مهم‌ترین مراکز ارائه اطلاعات به پژوهشگران و متخصصان هستند، اما تجربه نشان می‌دهد که در بیشتر موارد استفاده کنندگان برای دستیابی به اطلاعات مورد نیاز خود دچار مشکل می‌شوند. از مهم‌ترین عوامل مؤثر در بروز این مشکلات، معمولاً ناآگاهی استفاده کنندگان از امکانات موجود در مراکز

اطلاع‌رسانی، و ناآشنایی با منابع کتابخانه و نقش کتابداران است. امروزه هر سازمانی که فعالیت‌های آن بر محور امور علمی و پژوهشی استوار است، یک مرکز اطلاع‌رسانی با هدف تهیه منابع و رفع نیازهای اطلاعاتی کارکنان و متخصصان، در تشکیلات خود گنجانده است. چنین مراکزی می‌توانند با مطالعه روش‌ها و عادات

استفاده کنندگان در جستجوی اطلاعات و شناخت کافی از منابع مورد نیاز مراجعان خود، از یک سو با برنامه‌ریزی‌های صحیح از صرف بودجه‌های غیر ضروری و خریدهای نادرست منابع بکاهند؛ و از سوی دیگر، از مشکلات آنها برای دسترسی به اطلاعات آگاه شوند. در رفع آنها اقدام کنند و خدمات مناسبی ارائه نمایند.

مطالعات زیادی روی نیازها و رفتارهای اطلاع‌یابی گروه‌های استفاده‌کننده از منابع اطلاعاتی انجام شده است. بدیهی‌ست نتایج این مطالعات می‌تواند برای رفع مشکلات اطلاع‌یابی مراجعان استفاده شود. تردیدی نیست که در حوزه فنی و مهندسی نیز شناخت شیوه‌های معمولی کسب اطلاعات و آگاهی از نیازهای متخصصان شاغل در مؤسسات، در جهت دمی راه‌های صحیح، فراهم آوردن امکانات لازم برای ارائه خدمات به آنها بسیار مؤثر است.

شرکت ملی نفت مناطق خیز جنوب - اهواز از بزرگ‌ترین و با سابقه‌ترین مؤسسات فنی و تولیدی کشور است که دستیابی سریع به اطلاعات تخصصی روزآمد در توسعه و ارتقاء سطح فعالیت‌ها و تولیدات آن نقش اساسی دارد. بنابراین آگاهی از نیازهای اطلاعاتی کارشناسان و متخصصان این شرکت یکی از ضروری‌ترین نیازهای شرکت است. به همین دلیل تحقیقی برای بررسی رفتار اطلاع‌یابی مهندسان و کارشناسان شاغل در ادارات تابعه معاونت فنی شرکت ملی نفت مناطق نفت‌خیز جنوب - اهواز، انجام شد. با استفاده از نتایج این بررسی می‌توان برای ارائه خدمات اطلاعاتی و پژوهشی بهتر به این افراد برنامه‌ریزی کرد.

آنچه در پی می‌آید گزارشی‌ست از بررسی رفتار اطلاع‌یابی متخصصان شاغل در ادارات شرکت ملی مناطق نفت‌خیز جنوب - اهواز.

مسئله پژوهش و ضرورت پرداختن به آن

استفاده صحیح متخصصان حوزه صنعت نفت از اطلاعات، نقش مهمی در انجام صحیح وظایف و پیشبرد امور، و در نهایت توسعه اقتصادی و صنعتی دارد. اما از یک سو، وجود موانعی از قبیل نبود یا کمبود منابع مورد نیاز در مجموعه، روزآمد نبودن منابع و کمبود کتابدار متخصص؛ و از سوی دیگر، آگاه نبودن متخصصان اطلاع‌رسانی از نیازهای اطلاعاتی و روش‌های مناسب

برای دستیابی سریع متخصصان به اطلاعات، می‌تواند موجب شود که آنان به اطلاعات مورد نیاز خود دست نیابند. همچنین، برای ارائه خدمات اطلاعاتی بیشتر و بهتر به این گروه، آشنایی با رفتار اطلاع‌یابی آنان برای فراهم‌کنندگان و عرضه‌کنندگان اطلاعات حائز اهمیت است. مسئله اصلی این پژوهش، فراهم کردن زمینه آگاهی متصدیان کتابخانه‌های شرکت ملی مناطق نفت‌خیز جنوب از چگونگی رفتار اطلاع‌یابی متخصصان و کارشناسان شاغل در ادارات این حوزه است.

اهمیت پژوهش

کتابخانه‌های تخصصی شرکت ملی مناطق نفت‌خیز جنوب همچون یک بازوی اطلاعاتی در خدمت این صنعت است. اطلاعات مفید و جدید در هر روز نگره داشتن دانش مهندسان و کارشناسان این صنعت، بسیار مهم است. کتابداران کتابخانه‌های شرکت نفت باید با نیازها و الگوهای اطلاع‌یابی این کارشناسان آشنایی داشته باشند تا بتوانند خدمات مفیدتری به آنان عرضه کنند.

در این تحقیق، روش‌هایی که مهندسان و کارشناسان برای به دست آوردن اطلاعات به کار می‌برند، بررسی شده و روش‌های مطلوب و مناسب برای دسترسی به جدیدترین اطلاعات، پیشنهاد می‌شود. نتایج تحقیق می‌تواند شناخت لازم از روش‌های جستجوی اطلاعات و نیز الگوهای رفتاری جامعه مورد نظر در امر اطلاع‌یابی را برای کتابداران فراهم نماید و از آنجا مسیرهای مناسب برای تأمین اطلاعات مورد نیاز آنان مشخص شود. این تحقیق که برای اولین بار در کتابخانه‌های شرکت ملی مناطق نفت‌خیز جنوب - اهواز صورت می‌گیرد، می‌تواند راهنما و راهگشای تحقیقات مشابه بعدی باشد.

پرسش‌های اساسی پژوهش

این پژوهش تلاش می‌کند تا به سوالات زیر پاسخ دهد:

۱. مهندسان و کارشناسان شاغل در ادارات تابعه معاونت فنی شرکت ملی نفت مناطق نفت‌خیز جنوب - اهواز در صورت نیاز به اطلاعات جدید، بیشتر از کدام مجراها و منابع اطلاعاتی استفاده می‌کنند؟
۲. مهندسان و کارشناسان در صورت نیاز به اطلاعات

تخصصی و حرفه‌ای خود، بیشتر از کدام منبع اطلاعاتی استفاده می‌کنند؟

۳. آیا مهندسان و کارشناسان در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز خود با مشکلاتی مواجه هستند؟ در صورت مثبت بودن پاسخ، مهم‌ترین مشکلات کدامند؟

فرضیه‌های پژوهش

۱. میان مدرک تحصیلی و تجربه مهندسان و کارشناسان شاغل در ادارات تابعه معاونت فنی شرکت ملی نفت مناطق نفت خیز جنوب - اهواز و رفتار اطلاع‌یابی آنها رابطه معناداری وجود دارد.
۲. میان استفاده مهندسان و کارشناسان شاغل در ادارات تابعه معاونت فنی شرکت ملی نفت مناطق نفت خیز جنوب - اهواز از اطلاعات و دستیابی آنها به منابع، رابطه معناداری وجود دارد.

جامعه و روش پژوهش

جامعه پژوهش شامل مهندسان و کارشناسان شاغل در ادارات تابعه معاونت فنی شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب - اهواز می‌شود. از میان این افراد، نمونه‌ای به تعداد ۱۳۰ نفر به طور تصادفی طبقه‌ای انتخاب شد. نوع تحقیق کاربردی و روش تحقیق پیمایشی است. این تحقیق علاوه بر پیمایش توصیفی و تعیین رابطه میان متغیرها، به بررسی و تحلیل رفتار اطلاع‌یابی جامعه مورد مطالعه برای کسب اطلاعات پرداخته است.

شیوه تجزیه و تحلیل داده‌ها

پس از جمع‌آوری و تنظیم داده‌ها با توجه به فرضیه‌های پژوهش، از آزمون همبستگی استفاده شده است. جداول توزیع فراوانی با استفاده از شاخص‌هایی چون درصد و میانگین برای توصیف داده‌ها به کار گرفته شده‌اند.

مروری بر مطالعات انجام شده

ویلسون در ۲۰۰۰ در مقاله‌ای با عنوان رفتار اطلاعاتی انسان - منشاء مطالعات مربوط به رفتار اطلاع‌یابی انسان را بررسی کرده است. وی با ذکر نخستین تحقیقات انجام شده مربوط به رفتار اطلاع‌یابی انسان، روند فعالیت‌های این حوزه را به خوبی نشان داده است. هر چند ویلسون،

سابقه نخستین مطالعات جدی درباره رفتار اطلاع‌یابی انسان را سال ۱۹۲۸ می‌داند. اما خود اذعان می‌دارد که بر اساس مدارک و شواهد موجود، سابقه مطالعات در این حوزه را می‌توان به سال‌های قبل‌تر از این نیز کشاند. برای مثال، مک دیارمید^۳ در ۱۹۲۰ به مطالعات انجام شده توسط آیرس و مک کینی^۴ در ۱۹۱۶ و تعداد زیادی تحقیقات انجام شده در زمینه رفتار اطلاع‌یابی در دهه‌های ۱۹۲۰ و ۱۹۳۰ اشاره می‌کند (۲۹، ۳۳-۵۵). آنچه در پی می‌آید به تعدادی از مطالعات انجام شده در داخل و خارج از کشور اشاره دارد.

حیدری در رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را بررسی نمود. وی در مطالعات خود به این نتیجه رسید که روزآمد بودن اطلاعات، اولین انگیزه جستجوی اطلاعات توسط پژوهشگران است (۴).

تصویری قمصری در ۱۳۷۸ نیز در بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران، کتاب‌ها و نشریات ادواری را مهم‌ترین منابع کسب اطلاعات عنوان کرده، اظهار می‌دارد که اطلاعات علمی و فنی، از میان انواع اطلاعات، اهمیت بیشتری دارد (۳).

کاظمی در ۱۳۷۹ در تحقیقی که در دانشگاه علوم پزشکی اهواز به عمل آورد، به این نتیجه رسید که از میان مجراهای رسمی کسب اطلاعات، مجلات، و در مورد مجراهای غیررسمی، شرکت در سخنرانی‌ها مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات استادان حوزه پزشکی است. وی اشاره می‌کند که اختلاف معناداری میان رفتار اطلاع‌یابی استادان، دستیاران و کارورزان دانشگاه علوم پزشکی اهواز وجود دارد (۶).

نورمحمدی نیز در تحقیقی در ۱۳۸۰، کتاب، نشریات ادواری و مجموعه مقالات خارج از کشور را به ترتیب مهم‌ترین منابع کسب اطلاعات اعضای هیئت علمی دانشگاه شام می‌داند (۸).

یاری زنگنه در تحقیقی در ۱۳۸۱، انگیزه اصلی اعضای هیئت علمی دانشگاه خلیج فارس از جستجوی اطلاعات را، کسب اطلاعات تخصصی و انجام بهتر فعالیت‌های حرفه‌ای یعنی تدریس و تحقیق می‌داند (۱۱).
تیک^۵ در تحقیقی در ۱۹۹۹ نشان داد که نیازهای اطلاعاتی

۱. Wilson

۲. "Information Human Behavior"

۳. McDiarmid

۴. Ayres & McKinnie

۵. Otike

حقوقدانان تا حد بسیار زیادی به ماهیت کاری که انجام می دهند بستگی دارد. حقوقدانان جوان و تازه کار بیشتر از حقوقدانان با تجربه به کسب اطلاعات نیاز دارند. مقایسه نتایج این تحقیق با تحقیقات مشابه در کانادا و امریکا نشان داد که در حرفه های حقوقی، استفاده از منابع چاپی بسیار زیاد است (۱۹، ۱۷، ۳۹).

هاگلاند^۱ ویلسون و مطالعه ای در ۲۰۰۰، سه نکته اصلی را ارزیابی کردند: جنبه های نظری رفتار اطلاع یابی، رفتار اطلاع یابی در زندگی روزمره، و رفتار اطلاع یابی در زمینه های آموزشی (۱۵).

مطالعات زواری و مجید^۲ در ۲۰۰۱ نشان می دهد، متخصصانی که فقط درگیر کارهای تحقیقاتی هستند، مقالات نشریات، و متخصصانی که به آموزش نیز اشتغال دارند، کتاب ها را مهم ترین منبع اطلاعاتی می دانند. این مطالعات نشان داد که در میان متخصصان، لوح فشرده مهم ترین منبع کسب اطلاعات، و پست الکترونیکی متداول ترین خدمات مورد استفاده است (۲۳، ۲۵، ۲۶).

نتایج تحقیقات عبدالله در ۲۰۰۲ نشان داد که دانشجویان آفریقایی^۳ دانشگاه اسلامی بین المللی مالزی^۳ در کسب اطلاعات، بیشترین استفاده را به ترتیب از کتاب، نشریات و اینترنت دارند (۱۲، ۱۹۱-۱۹۵).

روش گردآوری داده ها

برای بررسی رفتار اطلاع یابی متخصصان شاغل در ادارات شرکت ملی نفت مناطق نفت خیز جنوب، پرسشنامه ویژه ای طراحی، تنظیم و میان افراد جامعه نمونه توزیع شد. این پرسشنامه سه بخش کلی داشت و حاوی ۲۸ سؤال بسته و ۴ سؤال باز بود. از مجموع ۱۳۰ پرسشنامه توزیع شده، ۱۰۳ پرسشنامه یعنی ۷۹٪ درصد عودت داده شد. پس از دریافت پرسشنامه ها، به منظور توصیف داده ها و تجزیه و تحلیل پاسخ های داده شده، پاسخ ها کدگذاری و در نرم افزار آماری علوم اجتماعی اسپ. پی. اس. اس^۴ وارد شدند تا آمارهای لازم استخراج گردد. در ادامه مقاله ابتدا خصوصیات فردی جامعه پژوهش و سپس سؤالات تحقیق بررسی می شوند. و در انتها به آزمون فرضیه ها پرداخته می شود.

خصوصیات فردی جامعه پژوهش

ویژگی های مانند سن، جنس و مانند آنها در این قسمت بررسی می شوند. جدول ۱ وضعیت سنی مهندسان و کارشناسان را مشخص می کند. همان گونه که در جدول مشاهده می شود، ۵۲ درصد از افراد میان ۳۵ تا ۵۰ سال سن دارند. از نظر جنسیت نیز ۹۵٪ درصد مرد و ۴٪ درصد زن هستند. همان طور که از ارقام مندرج در جدول ۱ و ۲ می آید، جامعه پژوهش جامعه ای نسبتاً میان سال است که در آن اکثریت با مردان است. البته نوع کار و سبک های آن ایجاب می کند که مردان بیشتر از زنان در این حوزه به کار اشتغال داشته باشند و لذا آمار به دست آمده دور از انتظار نیست. زنان شاغل در این حوزه معمولاً به امور اداری و دفتری اشتغال دارند.

جدول ۱. توزیع فراوانی و درصد جامعه مورد مطالعه از نظر سن

رده سنی افراد	فراوانی	درصد فراوانی
زیر ۳۵ سال	۴۴	۴۲/۷
بین ۳۵-۵۰ سال	۵۲	۵۰/۵
بیش از ۵۰ سال	۷	۶/۸
کل	۱۰۳	۱۰۰

جدول ۲. توزیع فراوانی و درصد جامعه مورد مطالعه از نظر جنسیت

جنسیت افراد	فراوانی	درصد فراوانی
مرد	۹۸	۹۵/۱
زن	۵	۴/۹
کل	۱۰۳	۱۰۰

بررسی رفتار اطلاع یابی جامعه مورد پژوهش و موانع آن

ابتدا رفتار اطلاع یابی متخصصان و کارشناسان شرکت ملی نفت مناطق نفت خیز جنوب - اهواز بررسی می شود. سپس به موانع و مشکلات موجود بر سر راه اطلاع یابی این افراد پرداخته می شود.

1. Hogland

2. Zawawi and Majid

3. HUMe International Islamic University of Malaysia

4. SPSS

۱. رفتار اطلاع‌یابی متخصصان و کارشناسان

برای بررسی رفتار اطلاع‌یابی مهندسان و کارشناسان، پاسخ‌های رسیده دربارهٔ ابعاد مختلف رفتار اطلاع‌یابی افراد، بررسی و تجزیه و تحلیل می‌شود.

همان‌طور که در جدول ۳ معلوم است، بیشترین تعداد افراد (۵۹۳ درصد = مجموع درصد‌های ردیف اول و دوم) حداقل یک بار در هفته از کتابخانه استفاده می‌کنند. این مطلب نشان می‌دهد که مهندسان و کارشناسان استفاده نسبتاً مستمری از منابع کتابخانه دارند.

جدول ۳. توزیع فراوانی و درصد جامعه مورد مطالعه از نظر فاصله زمانی

فاصله زمانی مراجعه به کتابخانه	فراوانی	درصد فراوانی
چندبار در هفته	۲۵	۲۴/۳
یک بار در هفته	۳۶	۳۵
یک بار در ماه	۱۶	۱۵/۵
بیش از یک ماه	۱۷	۱۶/۵
مهرگز از کتابخانه استفاده نکردیم	۵	۴/۹
بدون پاسخ	۴	۳/۹
کل	۱۰۳	۱۰۰

از لحاظ میزان وابستگی شغلی افراد به کتابخانه، همان‌طور که ارقام جدول ۴ نشان می‌دهد کار بیشتر افراد شاغل در این حوزه (بیش از ۵۰ درصد)، در حد نسبتاً زیادی به کتابخانه وابستگی دارد.

جدول ۴. توزیع فراوانی و درصد وابستگی جامعه پژوهش به کتابخانه در کارهای پژوهشی

پاسخ‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
خیلی زیاد	۶	۵/۸
زیاد	۵۰	۴۸/۵
متوسط	۳۴	۳۳
کم	۱۰	۹/۷
بدون پاسخ	۳	۲/۹
کل	۱۰۳	۱۰۰

جامعه پژوهش از نظر وابستگی به کتابخانه در انجام کارهای پژوهشی

یکی دیگر از عوامل مهم در رفتار اطلاع‌یابی، مجرای کسب اطلاعات است که به دو گروه رسمی و غیررسمی دسته‌بندی می‌شوند. کسب اطلاعات از طریق مراجعه به منابع چاپی، استفاده از شبکه‌های اطلاع‌رسانی (اینترنت) و بهره‌گیری از منابع الکترونیکی (لوح فشرده و دیسک) مجرای رسمی کسب اطلاعات محسوب می‌شوند. شرکت در همایش‌ها و سخنرانی‌ها و همچنین مشاوره با صاحب‌نظران داخلی و خارجی، مجرای غیررسمی کسب اطلاعات هستند. مجرای رسمی و غیررسمی می‌توانند پاسخگوی نیازهای اطلاع‌یابی مهندسان و کارشناسان باشند. شناخت و تعیین نوع این مجراها و میزان استفاده از آنها، در تقویت مجرای اطلاع‌یابی پراستفاده‌تر، بسیار مؤثر است.

در پاسخ به سؤالی که دربارهٔ مجرای رسمی مورد استفاده مهندسان و کارشناسان نفت در هنگام نیاز به اطلاعات جدید می‌پرسید، از کل جامعه مهندسان و کارشناسان، تعداد ۸۶ نفر (۸۳/۵ درصد) کتابخانه مرکزی، و ۷۲ نفر (۶۹/۹ درصد) شبکه‌های اطلاع‌رسانی (اینترنت) را مجرای رسمی کسب اطلاعات معرفی کرده‌اند (جدول ۵).

به نظر می‌رسد سهولت دسترسی به بسیاری از منابع اطلاع‌یابی اعم از منابع عمومی و با تخصصی مورد نیاز در کتابخانه و نزدیک بودن محل این کتابخانه به دفاتر کار مهندسان و کارشناسان باعث شده است که درصد بالایی از پاسخ‌دهندگان، این کتابخانه را مهم‌ترین مجرای رسمی کسب اطلاعات معرفی نمایند.

جدول ۵. توزیع فراوانی و درصد جامعه مورد مطالعه در استفاده از مجرای رسمی کسب اطلاعات

مجرای رسمی کسب اطلاعات	فراوانی	درصد فراوانی
کتابخانه مرکزی	۸۶	۸۳/۵
کتابخانه مربوط به اداره خود	۵۰	۴۸/۵
کتابخانه شخصی	۵۲	۵۰/۵
شبکه‌های اطلاع‌رسانی (اینترنت)	۷۲	۶۹/۹
منبع الکترونیکی (لوح فشرده و دیسک)	۴۸	۴۶/۶

جدول ۶ توزیع فراوانی و درصد جامعه مورد مطالعه در استفاده از مجرهای غیر رسمی کسب اطلاعات

مجرهای غیر رسمی کسب اطلاعات	فراوانی	درصد فراوانی
شرکت در همایش‌ها و سمینارها	۱۲	۱۰/۸
مشاوره با صاحب‌نظران داخلی	۱۷	۱۵/۶
مشاوره با صاحب‌نظران خارجی	۱۸	۱۷/۵

شبکه‌های اطلاع‌رسانی (اینترنت) دومین مجرای رسمی مورد استفاده از طرف پاسخ‌دهندگان تعیین شده است. کسب اطلاعات تخصصی، وجود اطلاعات متنوع و روزآمد، و امکان ارتباط سریع با متخصصان داخلی و خارجی، عواملی هستند که شبکه‌های اطلاع‌رسانی به‌ویژه اینترنت را جزء مجرهای اصلی و مهم کسب اطلاعات قرار می‌دهند. از میان مجرهای غیر رسمی کسب اطلاعات، مشاوره با صاحب‌نظران داخلی با فراوانی ۲۷ نفر (۲۵۶ درصد)

در میان مهندسان و کارشناسان، بالاترین درصد استفاده را به خود اختصاص داده است. شرکت در همایش‌ها و سخنرانی‌ها در اولویت بعدی قرار دارد.

بالا بودن میزان استفاده از این مجراها به دلیل اهمیت آنها در آشنایی با تجارب مختلف در حوزه‌های تخصصی نفت و گاز، ارتباط متخصصان موضوعی با یکدیگر، ارتباط با صاحب‌نظران رشته‌های مربوط و کسب نتایج تحقیقات ارائه شده است. جدول ۶ میزان استفاده از مجرهای غیر رسمی کسب اطلاعات توسط جامعه مورد پژوهش را نشان می‌دهد.

شناخت و آگاهی کتابداران از نوع و میزان منابع مورد استفاده مراجعان یکی از مهم‌ترین اصول در ارائه هر چه بهتر خدمات اطلاع‌رسانی است. میزان استفاده مهندسان و کارشناسان مورد بررسی از منابع اطلاعاتی در جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ نشانگر این است که تعداد زیادی از پاسخگویان (۷۷۸ درصد)، از کتاب به مثابه اصلی‌ترین منبع اطلاعاتی

جدول ۷. توزیع فراوانی و درصد میزان استفاده از منابع اطلاعاتی توسط جامعه پژوهش

نوع منبع	غالباً		گاهی		به ندرت		هرگز		بدون پاسخ		تکرار پاسخ‌دهنده
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	
کتابخانه	۶۴	۷۱/۸	۲۰	۱۹/۱	۱	۱/۳	—	—	۵	۱/۹	۹۵/۶
شرکت‌های توری	۲۰	۱۹/۱	۱۸	۱۷/۶	۱۲	۱۱/۷	۳	۲/۹	۲۰	۱۹/۱	۸۰/۶
گزارش‌ها	۱۹	۱۷/۶	۳۵	۳۴	۸	۷/۸	۱	۱	۱۰	۹/۷	۹۰/۳
مراجعه	۷	۶/۸	۱۹	۱۸/۱	۲۲	۲۱/۲	۱۵	۱۴/۶	۲۹	۲۷/۹	۶۶/۶
پایان‌نامه‌ها	۳	۲/۹	۱۷	۱۶/۵	۲۹	۲۸/۲	۱۹	۱۸/۱	۳۵	۳۴	۶۶
مجموعه‌های تخصصی	۱	۱	۱۶	۱۵/۵	۳۱	۳۰/۶	۱۶	۱۵/۵	۳۶	۳۵	۶۵
کتابخانه‌های	۱	۱	۱	۱/۳	۱۵	۱۴/۶	۳۱	۳۰/۶	۵۲	۵۰/۵	۱۹/۵
چکیده‌ها	۵	۴/۹	۱۶	۱۵/۷	۲۲	۲۱/۱	۱۹	۱۸/۱	۱۶	۱۵/۷	۵۵/۳
فایده‌ها	۱	۱	۱	۱/۳	۱۶	۱۵/۵	۱۶	۱۵/۵	۵۷	۵۵/۳	۱۱/۷
مجموعه مقالات	۸	۷/۸	۲۳	۲۲	۲۰	۱۹/۱	۸	۷/۸	۳۱	۳۰	۶۷
آرکایوهای (ذکر نمی‌شود)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
استادان	۳۰	۲۹/۱	۱۵	۱۴/۶	۱۱	۱۰/۷	۱۸	۱۷/۵	۲۶	۲۵/۲	۷۱/۸
بانک‌های اطلاعاتی	۱۶	۱۵/۵	۲۶	۲۵/۲	۱۶	۱۵/۵	۱۱	۱۰/۷	۳۱	۳۰	۶۷
استانداردها و استانداردها	۲۲	۲۱/۱	۳۱	۳۰	۱۷	۱۶/۵	۷	۶/۸	۲۲	۲۱/۲	۷۷/۷
مجموعه‌ها	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
گفتگو با متخصصان	۲۲	۲۱/۱	۳۱	۳۰	۹	۸/۷	۱	۱/۳	۱۱	۱۰/۷	۷۱/۷
مجموعه‌ها	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
منابع دیگر	۳/۹	۳/۹	۱	۱/۳	۱	۱/۳	۱	۱/۳	۹۱	۸۸/۳	۱۱/۷

جدول ۸. توزیع فراوانی و درصد میزان استفاده از منابع تخصصی توسط جامعه پژوهش

نوع منابع	عملاً			گاهی			به ندرت			هرگز			بلون پاسخ		گزاره ناپاسخ‌دهنده	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
استانداردهای وزارت نفت	۲۹	۲۸/۲	۲۹	۲۸/۲	۲۰	۱۹/۱	۱۰	۹/۷	۱۵	۱۴/۶	۸۸	۸۵/۱				
گزارش‌های فن	۶۲	۶۰/۲	۲۴	۲۲/۳	۷	۶/۸	۱	۱	۹	۸/۷	۹۱	۹۱/۳				
نشریات مهندسی نفت	۱۷	۱۶/۵	۱۷	۱۵/۶	۲۶	۲۵/۲	۵	۴/۹	۸	۷/۸	۹۵	۹۲/۲				
نشریات S.P.E	۱۸	۱۷/۵	۲۲	۲۱/۱	۲۴	۲۲/۳	۲۳	۲۲/۳۰	۱۶	۱۵/۵	۸۷	۸۱/۵				
نشریات محری پیک	۲	۱/۹	۱۰	۹/۷	۲۴	۲۲/۳	۱۳	۱۲/۷	۲۴	۲۲/۳	۷۹	۷۶/۷				
نشریات مهندسی شیمی	۵	۴/۹	۲۲	۲۱/۱	۲۲	۲۱/۱	۳۵	۳۴	۱۹	۱۸/۱	۸۱	۸۱/۶				
نشریات زمین‌شناسی	۱۲	۱۱/۷	۲۲	۲۱/۱	۲۲	۲۱/۱	۳۵	۳۴	۱۹	۱۸/۱	۸۱	۸۱/۶				
نشریات حوزه گسی	۵	۴/۹	۱۵	۱۴/۶	۱۶	۱۵/۵	۱۶	۱۵/۵	۲۶	۲۵/۲	۸۲	۷۹/۶				
ژورنال‌های نفت																
نشریات تکنولوژی نفت	۳	۲/۹	۱۷	۱۶/۵	۲۸	۲۷/۲	۳۲	۳۱/۱	۲۳	۲۲/۳	۸۰	۷۷/۷				
نشریات ماینینگ	۱	۱	۱	۱	۱۳	۱۲/۶	۵۵	۵۳/۱	۲۷	۲۶/۲	۷۶	۷۳/۸				
موسسور العمل‌نماری کارخانجات	۱۱	۱۰/۷	۱۱	۱۰/۷	۱۱	۱۰/۷	۱۲	۱۱/۸	۲۸	۲۷/۲	۷۵	۷۲/۸				
مجموعه مقالات	۳	۲/۹	۱۲	۱۱/۷	۱۹	۱۸/۱	۱۵	۱۴/۷	۲۴	۲۳/۳	۷۹	۷۶/۷				
نشریات تخصصی رانده	۲	۱/۹	۲۲	۲۱/۱	۲۴	۲۳/۳	۳۳	۳۲	۲۲	۲۱/۱	۸۱	۷۸/۶				

مجهز نمودن کتابخانه‌های تخصصی شرکت به کتاب‌ها و نشریات جدید و کافی. گام اصلی برای رفع مشکلات غیر فردی است.

استفاده می‌کنند. به نظر می‌رسد فراوانی این منبع در همه کتابخانه‌ها و سهولت دسترسی و آشنایی بیشتر کارشناسان و مهندسان با این منبع اطلاعاتی باعث شده است که درصد بالایی از استفاده را نسبت به دیگر منابع به خود اختصاص دهد. بعد از کتاب، گزارش‌ها با ۲۷٪ درصد فراوانی در درجه دوم اهمیت قرار دارد.

اینکه مهندسان و کارشناسان به چه میزان از منابع اطلاعاتی تخصصی استفاده می‌کنند، سؤال دوم این تحقیق را تشکیل می‌داد. فهرستی از منابع مهم حوزه نفت و گاز معرفی شد و از پاسخگویان درخواست شد میزان استفاده خود را از این منابع معین کنند. نتایج رami توان در جدول ۸ مشاهده نمود.

از جدول ۸ می‌توان نتیجه گرفت که در استفاده از منابع اطلاعاتی تخصصی، گزارش‌های فنی با ۶۰٪ درصد بالاترین رتبه را دارد. این نتیجه‌گیری که مؤید جدول ۷ نیز هست، نشان می‌دهد که گزارش‌های

فنی، مهم‌ترین منابع اطلاعاتی تخصصی مورد استفاده جامعه پژوهش هستند. در مجموع، می‌توان نتیجه گرفت که متخصصان و کارشناسان شرکت نفت منطقه جنوب - اهواز از کتابخانه شرکت استفاده نسبتاً مستمري دارند و کار آنها وابستگی زیادی به کتابخانه دارد. برای این افراد کتاب و اینترنت مهم‌ترین مجرای رسمی، شرکت در همایش‌ها و مشاوره با همکاران، مهم‌ترین مجرای غیررسمی کسب اطلاعات هستند. همچنین کتاب‌ها و گزارش‌های رابع‌ترین منبع اطلاعاتی

عمومی، و گزارش‌های فنی رایج‌ترین منبع اطلاعاتی تخصصی به شمار می‌روند.

۲. مشکلات و موانع اطلاع‌یابی متخصصان و کارشناسان

شیوه اطلاع‌یابی افراد با اصطلاحاً رفتار اطلاع‌یابی آنها مسلماً تحت تأثیر مشکلات و موانع در مسیر جستجو، قرار می‌گیرد. این مشکلات را می‌توان به دو دسته تقسیم نمود: مشکلات فردی، که مربوط به ناتوانی و نداشتن مهارت‌های فردی درباره شیوه‌های بهره‌گیری از کتابخانه است، و مشکلات غیرفردی که به کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی مربوط است و شامل ضعف در ارائه خدمات مناسب توسط کتابداران، نبود کتاب و مجلات کافی و جدید در کتابخانه، نبود امکانات و فناوری‌های پیشرفته اطلاع‌رسانی از قبیل جستجوی رایانه‌ای اطلاعات و غیر آنها می‌شوند. توزیع پاسخ‌های مربوط به موانع و مشکلات فردی در جدول ۹ نشان داده شده است.

جدول ۹. توزیع فراوانی و درصد موانع و مشکلات فردی جامعه پژوهش در دستیابی به اطلاعات

موانع و مشکلات فردی	فراوانی	درصد
کمبود وقت	۶۱	۵۹/۲
ناشناسی یا شومعی همسر گوی از منابع	۳۲	۳۱/۱
ناشناسی یا منابع جدید	۳۴	۳۳
ناشناسی یا فناوری‌های جدید	۳۲	۳۱/۱
ناشناسی یا زبان	۲۰	۱۹/۴

همان‌طور که از جدول ۹ پیداست، بیشترین درصد مشکلات فردی (۵۹/۲ درصد) مسئله کمبود وقت است. مهندسان و کارشناسان فرصت اندکی برای مراجعه به کتابخانه و استفاده از خدمات و منابع آن دارند و در این زمینه با کمبود وقت مواجه هستند. علاوه بر فعالیت‌های اداری، تعداد زیادی از این مهندسان باید در محل چاه‌ها و میادین نفت و گاز حضور داشته باشند که خارج از ناحیه کاری است و فاصله بسیار زیادی با مراکز اطلاع‌رسانی دارند. توزیع پاسخ‌های مربوط به موانع و مشکلات غیرفردی در جدول ۱۰ نشان داده شده است.

جدول ۱۰. توزیع فراوانی و درصد موانع و مشکلات غیرفردی جامعه پژوهش در دستیابی به اطلاعات

موانع و مشکلات غیرفردی	فراوانی	درصد
وسعت دامنه اطلاعات	۳۳	۳۲
ارائه نشدن خدمات کامل توسط کتابدار	۳۴	۳۳
نبود کتاب کامل	۱۷	۱۶/۶
نبود کتاب جدید	۵۴	۵۲/۱
نبود مجلات جدید	۳۶	۳۵
کمبود منابع علمی	۳۶	۳۵

ارقام جدول ۱۰ نشان می‌دهد که بیش از نیمی از مهندسان و کارشناسان عمده‌ترین مشکلات غیرفردی را مسئله نبود کتاب جدید اعلام کرده‌اند (۵۲/۱ درصد). مشکلات رده‌های دوم، سوم و چهارم به ترتیب عبارتند از: نبود کتاب کافی (۳۵/۶ درصد)، نبود مجلات جدید (۳۵ درصد)، کمبود منابع علمی (۳۵ درصد) و نبود مجلات کافی (۳۴ درصد). در اینجا اگر پاسخ‌ها را دسته‌بندی کنیم و گزینه‌های نبود کتاب و مجلات کافی و کمبود منابع علمی را غنی نبودن مجموعه و گزینه‌های نبود کتاب جدید و غنی نبودن مجموعه و گزینه‌های نبود مجلات جدید را به روز نبودن منابع مجموعه بدانیم، می‌توان نتیجه گرفت که غنی و روزآمد نبودن منابع، اصلی‌ترین مشکلات غیرفردی پاسخ‌دهندگان هستند.

آزمون فرضیه‌های پژوهش

در پژوهش حاضر، دو فرضیه بررسی شد.

فرضیه اول: میان مدرک تحصیلی و تجربه مهندسان و کارشناسان شاغل در ادارات تابعه معاونت فنی شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب - اهواز و رفتار اطلاع‌یابی آنها رابطه معنادار وجود دارد.

با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون رابطه هر یک از دو متغیر مدرک و تجربه به‌طور جداگانه با رفتار اطلاع‌یابی آزموده شده است. در این تحقیق عامل رفتار اطلاع‌یابی ترکیبی ست از مجموع متغیرهایی که در سؤالات بخش دوم پرسشنامه و زیر عبارت اطلاع‌یابی آمده‌اند. جدول ۱۱ نتایج آزمون ضریب همبستگی میان رفتار اطلاع‌یابی با مدرک و تجربه را نشان می‌دهد.

همان‌طور که از جدول ۱۱ برمی‌آید، میان هیچ‌یک از متغیرهای مدرک تحصیلی و تجربه با رفتار اطلاع‌یابی

جدول ۱۱. آزمون ضریب همبستگی برای سنجش وجود ارتباط میان رفتار اطلاع یابی با مدرک و تجربه

رفتار اطلاع یابی	
مدرک تحصیلی	$r = 0/057$ Sig. = $0/368$
تجربه	$r = 0/122$ Sig. = $0/527$

رابطه معنادار وجود ندارد. بنابراین فرضیه اول رد می شود. فرضیه دوم، میان استفاده از اطلاعات توسط مهندسان و کارشناسان شاغل در ادارات تابعه معاونت فنی شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب - اهواز و دستیابی آنها به منابع رابطه معنادار وجود دارد. با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون رابطه استفاده از اطلاعات با دستیابی به منابع آزموده شد. دستیابی به اطلاعات مشکل از عوامل مشکلات اطلاع یابی و کمبودهای موجود در دستیابی است. نتایج این آزمون در جدول ۱۲ نشان داده شده است. همان طور که جدول نشان می دهد، ضریب همبستگی $0/118$ و سطح معنادار $0/541$ ، بیانگر این هستند که رابطه معنادار میان استفاده از اطلاعات و دستیابی به اطلاعات وجود ندارد. بنابراین فرضیه دوم نیز رد می شود.

نتایج پژوهش و بحث

افراد برای جستجوی اطلاعات، از مجراهای رسمی و غیر رسمی بهره می جویند. یافته های تحقیق نشان می دهد که مهم ترین مجرای رسمی کسب اطلاعات برای مهندسان و کارشناسان، استفاده از کتابخانه مرکزی شرکت است. این نتیجه نشانگر آن است که علی رغم وجود روش های نوین در جستجو و جمع آوری اطلاعات، هنوز استفاده از کتابخانه ها و روش های سنتی کسب اطلاعات در اولویت قرار دارند. یافته های تحقیق در این مورد با یافته های آکلید^۱ در ۱۹۹۶، اسدی کرگانی در ۱۳۶۶، مکی زاده نقی در ۱۳۷۶، معصومی در ۱۳۷۱ و یازی زنگنه در ۱۳۸۱ همخوانی دارند (۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸). در مورد استفاده از مجراهای غیر رسمی کسب اطلاعات

جدول ۱۲. آزمون ضریب همبستگی برای سنجش وجود ارتباط میان دستیابی به اطلاعات با استفاده از اطلاعات

رفتار اطلاع یابی	
دستیابی به اطلاعات	$r = 0/118$ Sig. = $0/541$

که شامل شرکت در همایش ها و مشاوره با صاحب نظران داخلی و خارجی ست، داده های بیانگر این است که مشاوره با صاحب نظران داخلی در رتبه اول، شرکت در همایش ها در رتبه دوم، و مشاوره با صاحب نظران خارجی در رتبه سوم قرار دارد.

از علل اصلی استفاده از مجراهای غیر رسمی کسب اطلاعات این است که افراد از طریق مشاوره با صاحب نظران در همایش ها و سمینار ها، به آسانی می توانند تبادل اطلاعات نمایند. در همایش های تخصصی، می توان به راحتی اطلاعات مربوط به موضوعات مورد نیاز را به دست آورد. از این طریق اختیار و اطلاعات مربوط به تحقیقات در حال اجرا سریع تر به دست می آید و تا حدودی در وقت و تلاش محقق صرفه جویی می شود.

در ۱۹۹۰، پرم اسمیت^۲ در تحقیقی با هدف بررسی نیازهای اطلاعاتی پزشکان در کشورهای در حال توسعه، به این نتیجه رسید که پزشکان کشورهای در حال توسعه برای کسب اطلاعات، بعد از استفاده از کتابخانه، از طریق گفتگو با همکاران که یک مجرای غیر رسمی ست به کسب اطلاعات می پردازند (۳۸۳، ۳۸۷).

مواقع و مشکلات فردی موجود در مسیر بازیابی اطلاعات شامل کمبود وقت، ناآشنایی با شیوه های بهره گیری از منابع و ناآشنایی با فناوری های جدید است.

در میان تحقیقات داخلی می توان به نتایج تحقیق دیلمقانی در ۱۳۷۵ اشاره نمود. وی به این نتیجه رسید که در زمینه مجراهای غیر رسمی، بیشترین فراوانی مربوط به مجرای تماس با همکاران داخلی ست. در مورد استفاده از منابع عام اطلاعاتی، از نظر جامعه مورد بررسی، کتاب، نسبت به منابع دیگر اهمیت بیشتری دارد (۵). این نتیجه

1 Ochlofa
2 Pernsmith

با یافته‌های محققان دیگری مانند سریدهار^۱ در ۱۹۸۹ (۳۱)، پلزر^۲ در ۱۹۸۸ (۱۹) ریچاردز^۳ در ۱۹۸۹ (۲۰) افشار زنجانی در ۱۳۶۶ (۳۱) اسدی کرگانی در ۱۳۶۶ (۱) مکی زاده نغفی در ۱۳۷۶ (۸)، نورمحمدی در ۱۳۷۶ (۹) نورمحمدی در ۱۳۸۰ (۱۰) و یاری زنگنه در ۱۳۸۱ (۱۱) مطابقت دارد. اما در تحقیقات بیکنلر و وارد^۴ در ۱۹۸۹ نشریات ادواری در درجه اول اهمیت قرار گرفتند (۱۳، ۱۶۹-۱۷۸).

**جامعه مورد پژوهش استفاده
نسبتاً مستمری از کتابخانه شرکت داشته
و افراد وابستگی کاری زیادی
با این کتابخانه دارند.**

با توجه به اینکه نشریات از منابع عمده کسب اطلاعات جاری به شمار می‌روند، به نظر می‌رسد که به موقع ترسیدن نشریات به کتابخانه‌ها نقش مؤثری در کاهش استفاده از این منبع اطلاعاتی داشته باشد. از سوی دیگر فراوان بودن کتاب در همه کتابخانه‌ها، سهولت دسترسی، و آشنایی بیشتر پژوهشگران با این منبع اطلاعاتی، باعث شده است که نسبت به دیگر منابع، درصد بالایی از استفاده را به خود اختصاص دهد.

موانع و مشکلات فردی موجود در مسیر بازیابی اطلاعات شامل کمبود وقت، ناآشنایی با شیوه‌های بهره‌گیری از منابع و ناآشنایی با فناوری‌های جدید است.

در توجیه این مطلب می‌توان گفت که مهندسان و کارشناسان به دلیل مشغله زیاد و حضور در محل چاه‌ها و میدانی نغفی خارج از ناحیه کاری، با کمبود وقت مواجه هستند.

در مورد ناآشنایی با شیوه‌های بهره‌گیری از منابع و فناوری جدید، می‌توان گفت که این مشکل به غیر از اینکه ناشی از ضعف و نارسایی در ارائه خدمات از سوی کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی است، تا حدی نیز متوجه فقدان توانایی و مهارت فردی جامعه پژوهش از نظر آشنایی با فناوری‌های جدید اطلاعاتی و همچنین ناآشنایی با منابع مرجع ردیف دوم مانند نمایه‌نامه‌ها و چکیده‌نامه‌هاست.

ایجاد کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی متناسب با نیاز واحدهای خارج از ناحیه، سبب می‌شود کارکنان هنگام استقرار در میدانی واحدهای آقماری بتوانند نیازهای اطلاعاتی خود را تأمین نمایند و به این ترتیب از وقت کارشناسان استفاده بهینه می‌شود. همچنین، علاوه بر رسیدگی به وضعیت و بهبود ارائه خدمات اطلاع‌رسانی، لزوم آموزش به افراد برای آشنایی با فناوری‌های جدید اطلاع‌رسانی و آموزش استفاده از منابع مرجع ردیف دوم (چکیده‌نامه‌ها و نمایه‌نامه‌ها) احساس می‌شود.

از لحاظ موانع و مشکلات غیر فردی ۵۷٪ درصد از مهندسان و کارشناسان در هله اول نبود کتاب جدید و ۲۵٪ درصد از افراد، نبود کتاب کافی را اعلام کرده‌اند. نبود مجلات جدید و کمبود منابع علمی (هر کدام ۳۵ درصد) مشکل دیگری است که افراد اعلام کرده‌اند. مجهز نمودن کتابخانه‌های تخصصی شرکت به کتاب‌ها و نشریات جدید و کافی، گام اصلی برای رفع مشکلات غیر فردی است.

یافته‌های فوق با یافته‌های بیکنلر و وارد (۱۳، ۱۶۹-۱۷۸) و چنگ (۱۴، ۳۲-۳۹) همخوانی دارد. بیکنلر و وارد در ۱۹۸۹ در تحقیقی درباره رفتار اطلاع‌یابی متخصصان زمین شناسی دریافتند که از اصلی‌ترین موانع دستیابی، کمبود وقت است. چنگ نیز در ۱۹۹۶ در مطالعه‌ای نبود منابع کافی را یکی از موانع مهم دستیابی ذکر کرده است. در مجموع می‌توان گفت جامعه مورد پژوهش استفاده نسبتاً مستمری از کتابخانه شرکت داشته و افراد وابستگی کاری زیادی با این کتابخانه دارند. از میان مجزاهای رسمی، کتابخانه و اینترنت و در میان مجزاهای غیر رسمی، شرکت در همایش‌ها و مشاوره با همکاران در اولویت قرار دارند. کتاب‌ها و گزارش‌های فنی بیشترین استفاده را دارند.

پیشنهاد‌های پژوهش

۱. تحقیق حاضر مشخص کرد که کتابخانه نقش مهم در برآوردن نیازهای اطلاعاتی مهندسان و کارشناسان دارد. بنابراین باید با توجه به زمینه فعالیت افراد، کتاب‌ها و مجلات هسته رشته، شناسایی و خریداری شود تا مجموعه‌ای غنی و مناسب با نیاز استفاده‌کنندگان در دسترس باشد.
۲. با توجه به اینکه یکی از مشکلات عمده مهندسان

1. Sridhar
2. Pelzer

3. Richards
4. Bichteler & Ward

و کارشناسان در دستیابی به اطلاعات کافی و روزآمد نبودن منابع است. لازم است کتاب‌ها و مجلات جدید به‌طور منظم تهیه شوند. به همین دلیل استفاده از نظرات و همکاری همه مهندسان و کارشناسان در ایجاد مجموعه‌ای منطبق با نیازهای اطلاعاتی افراد بسیار مؤثر خواهد بود.

۳. ایجاد کتابخانه و مرکز اطلاع‌رسانی متناسب با نیاز افرادی که بیشتر اوقات خود را خارج از ناحیه کاری سپری می‌کنند. سبب می‌شود این افراد هنگام دور بودن از ادارات مرکزی نیز امکان دسترسی به منابع اطلاعاتی را داشته باشند.

۴. با توجه به اینکه روزآمد بودن اطلاعات در حوزه صنعت نفت که عظیم‌ترین صنعت کشور محسوب می‌شود، بسیار ضروری است، باید با به‌کارگیری فناوری‌های جدید اطلاعاتی نظیر استفاده گسترده از شبکه اینترنت و برقراری ارتباط رایانه‌ای با مراکز علمی-تحقیقاتی داخلی و خارجی، امکان دسترسی به آخرین اطلاعات را برای استفاده کنندگان فراهم ساخت. وجود چنین امکاناتی می‌تواند نقیصه مذکور در بند قبلی را جبران کند.

برای به دست آوردن تصویری جامع‌تر از رفتار اطلاع‌یابی استفاده‌کنندگان از کتابخانه‌های صنعت نفت، علاوه بر این مطالعه و پژوهش، مطالعه رفتار اطلاع‌یابی مهندسان و کارشناسان صنعت نفت در تهران و شهرهای دیگر کشور نیز ضروری به نظر می‌رسد.

مطالعه رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان دانشکده‌های نفت که متخصصان آینده این حوزه خواهند بود، نیز (برای) تصمیم‌گیری بر روی نظام‌ها و روش‌های موجود در این مراکز (نتایج باارزشی را بر این کتابخانه‌ها همراه خواهد داشت.

منابع

۱. اسدی کرکائی، فاطمه. بررسی نحوه دستیابی کارشناسان امور به‌زیستی به منابع و مدارک مورد نیاز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم پزشکی ایران، ۱۳۶۶.
۲. افشار زنجانی، ابراهیم. روش‌های کسب اطلاعات تخصصی توسط اعضای هیئت علمی مؤسسه مطالعات و تحقیقات فرهنگی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران.

۳. تصویری قصری، فاطمه. بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران و چگونگی تأثیر اینترنت بر آن. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۸.

۴. حیدری، عبدالمجید. بررسی رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.

۵. کاشانی، مهتر. بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی رشته مهندسی مکانیک در کسب اطلاعات تخصصی در پنج دانشگاه شهر تهران. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۵.

۶. کاظمی، زهرا. بررسی رفتار اطلاع‌یابی اساتید، دستیاران و کارورزان دانشکده علوم پزشکی اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، ۱۳۷۹.

۷. معصومی، فرناز. بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان علوم دارویی و ارائه الگوی مناسب جهت رفت نیاز آنان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، ۱۳۷۱.

۸. مکی زاده غنچ، سی سی فاطمه. بررسی نیازهای اطلاعاتی اساتید محقق در دانشگاه شیراز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز، ۱۳۷۶.

۹. نورمحمدی، حمزه علی. مطالعه رفتار اطلاع‌یابی متخصصان مراکز تحقیقات مهندسی وزارت بهداشت‌اندوکی در کسب اطلاعات علمی و فنی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت مدرس، ۱۳۷۶.

۱۰. هومو، بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه شاهر در کسب اطلاعات. دانشجو، سال نهم (۱۳۸۰)، ۱۹۹-۱۵۳.

۱۱. بازی زنگنه، مرصیه. بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضاء هیئت علمی دانشگاه خلیج فارس. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، ۱۳۸۱.

12. Abdulaye, K. "Information- Seeking behavior of African students in Malaysia: a research study". *Information Development*, Vol.18, No.3 (2002): 191-195.

13. Buchner, Julie, Wand, Dederick. "Information Seeking behavior of Geoscientists". *Special Library*, Vol.80, No.3 (1989): 169-178.

14. Cheng, G.Y. "Information- Seeking behavior of health profession in Hong Kong: a survey of thirty-seven hospitals". *The Bulletin of Medical Library Association*, Vol.84, No.1 (1996): 32-39.

15. Hogland, L.; Wilson, T. "Introduction: a special issue on studies of information seeking in context". *New Review of Information Behavior Research*, No.2 (2001): I-III

16. Ocholia, D.N. "Information-seeking behavior by academics: A preliminary study". *The International Information and Library Review*, Vol.28, No.4 (1996): 345-358.

17. Otike, J. "The Information needs and seeking habits of lawyers in England: A pilot study". *The International Information and Library Review*, Vol.31, No.1 (1999): 19-39.

18. Pelzer, Nancy L. "Library use and information seeking behavior of Veterinary medical students in The electronic Environment". *The Bulletin of Medical Library Association*, Vol.86, No.3 (1998): 346-355.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۵/۰۵/۲۷
تاریخ پذیرش: ۱۳۸۵/۰۶/۰۵
تاریخ چاپ: ۱۳۸۵/۰۶/۰۵

19. Persmith, L. "The information needs of Academic Medical Scientists at Chulando Qkoim". *The Bulletin of the Medical Library Association*, No.7 (1990): 383-387.

20. Richards, Janice. "Information needs and resources of engineering firms". *Australasian Libraries*, Vol.7, No.2 (1989): 63-72.

21. Sridhar, M.S. "Information seeking behavior of the Indian space technologists". *Library Science*, Vol.26, No.2(1987): 127-162.

22. Wilson, T.D. "Human information behavior". *Information Science*, Vol.3, No.2(2000): 49-55.

23. Zawawi, S.; Majid, S. "The Information needs and Seeking behavior of the IMR biomedical scientists". *Malaysian Journal of Library and Information Science*, Vol.6, No.1 (2001): 25-41.

تاریخ دریافت: ۱۳۸۵/۰۵/۲۷

